Bilaga KS 2019/154/1

SALA KOMMUN

SALA KOMMUN
Kommunstyrelsens förvaltning
Ink. 2019 -04- 04
Diarienr 2019/1235 Aktbilaga 1

Slutrapport

ÅKRASKOLANS FRAMTID

En utredning kring de bästa alternativen för att ersätta/återställa Åkraskolan ur ett socialt, pedagogiskt, tekniskt, ekonomiskt och hållbart perspektiv.

METADATA OM DOKUMENTET

Dokumentnamn		Dokumenttyp	Omfattar
Slutrapport – Åkraskolans framtid		Riktlinje	Grundskola
Beslutsinstans	Dokumentansvariga Pelle Andersson Anna-Lotta Andersson /Wahlros Byggprojektledning	Publicering	

Beslutad datum	Översyn bör göras	Klassificering	Diarienummer
Relation	Ersätter		Författningssamling

SAMMANFATTNING

Sala är en växande kommun med ett kraftigt ökat behov av nya elevplatser. Staden har en stor potential och möjlighet att tillgodose dessa genom rätt planering, dimensionering och placering.

Åkraskolan är i ett byggnadstekniskt dåligt skick och skollokalerna är inte ändamålsenliga. Hela dess grundskoleverksamhet har därför evakuerats till Gärdesta modulskola, placerad mellan Åkraskolan och Salbergaanstalten. Då dessa endast har ett tillfälligt bygglov som sträcker sig fem år från antagandet krävs det nu god planering för att säkerställa att skolan ersätts på bästa möjliga sätt.

Syftet med denna utredning är att genom workshops och arbetsmöten med representanter från Sala kommuns olika enheter utreda möjliga lösningar att ersätta Åkraskolan. Utredningens mål är att föreslå ett fåtal alternativ som ur ett socialt, pedagogiskt, tekniskt, ekonomiskt och hållbart perspektiv är det bästa för att trygga grundskoleverksamheten i Sala tätort på lång sikt.

Rapporten redovisar ett antal förslag på lösningar där det tydligt uppenbaras att sättet att nå ovanstående mål bäst sker genom en ny stor skola framför både renovering och nybyggnation av mindre skolor.

En minst lika viktig aspekt som skolans storlek för att uppnå målen har visat sig vara dess placering.

Innehåll

1 INLEDNING 4
1.1 Bakgrund 4
1.1.1 Syfte 4
1.1.2 Mål 4
1.1.3 Behov 5
1.1.4 Mottagare 5
2 ARBETSPROCESS 6
2.1 Metod 6
2.2 Arbetsgrupper & förvaltningar 7
3 AVGRÄNSNINGAR 9
3.1 Geografiska avgränsningar och verksamheter 9
3.2 Utvecklingsområden i Sala tätort 9
3.3 Ekonomi 11
3.4 Produktionskostnader 11
3.5 Planarbete 11
3.6 Trafik 11
3.7 Översvämning 12
4 FÖRUTSÄTTNINGAR 13
4.1 Byggnadstekniska förutsättningar 13
4.2 Ekonomiska förutsättningar 13
4.3 Tidsförutsättningar 14
4.4 Dimensionerande förutsättningar 14
4.5 Samhälleliga förutsättningar 20
4.6 Miljöförutsättningar 21
4.7 Trafikförutsättningar 21
4.8 VA-förutsättningar 21
5 STRATEGISKA ALTERNATIV 22
5.1 Alternativ 0 – Modulskolan behålls 23
5.2 Alternativ 1 – Renovera och bygg ut befintliga Åkraskolan 24
5.3 Alternativ 2 - En ny stor skola på Åkraskolans markområde 25
5.4 Alternativ 3 – En stor ny skola på Regementets markområde 28
6 SLUTSATS 31
6.1 Nyproduktion eller behålla modulskolor 31
6.2 En ny stor skola eller två mindre skolor 31
6.3 Placering av skola 32
6.4 Ekonomi 32
7 REFERENSER 34
8 BILAGOR 35

1 INLEDNING

1.1 Bakgrund

Sala kommun

Under de senaste åren har Sala kommun byggt två nya grundskolor, Ransta skola och Nya Vallaskolan. Ransta skola invigdes i december 2018 och har totalt ca 260 elevplatser med både förskola och F-6. Nya Vallaskolan beräknas stå klar till höstterminen 2020 och kommer preliminärt att ha plats för ca 450-500 elever.

Idag har Sala tätort fyra permanenta grundskolor (Nya Vallaskolan inräknad) för elever i årskurs F-6, i dessa skolor går totalt 1100 elever. Projektgruppen ser att flera av skolorna är i behov av utökade elevplatser alternativt renovering/nybyggnation inom överskådlig framtid, (se 1.1.3 Behov).

Åkraskolan

Enligt den skadeutredning som gjorts på Åkraskolan i september och december 2017 (se bilaga 1 - Skadeutredningsrapport) har byggnaden omfattande fuktrelaterade skador i ytterväggar och golv. Av fuktproblemen har det uppstått mikrobakteriell tillväxt och kemiska skador i konstruktionen vilket påverkar inomhusklimatet negativt. Detta har medfört att samtliga elever i grundskolverksamheten behövt evakueras från skolbyggnaderna. På grund av den tidspressade flytten valde kommunen att evakuera skolverksamheten till inhyrda moduler (Gärdesta modulskola) som ställdes upp mellan Åkraskolan och Salbergaanstalten. Åkraskolans storkök, matsal, idrottshall och förskola är däremot funktionsdugliga och fortfarande i bruk.

Dessa moduler är uppställda på ett tillfälligt bygglov om fem år och måste demonteras senast 2022. Alla installationer och anslutningar är temporärt utförda med avseende på aktuell tid, vilket medför ytterligare att ovanstående tid för demontering bör hållas. Modulerna är funktionsdugliga men mycket kostnadsdrivande, vilket i sig är skäl nog att nedrusta evakueringsskolan inom utsatt tid.

1.1.1 Syfte

Ledningsutskottet i Sala kommun beställde i juni 2018 en utredning kring Åkraskolans framtid (se bilaga 2 - Sammanträdesprotokoll). Syftet med denna utredning är att hitta alternativ till hur Åkraskolan kan ersättas eller återställas.

1.1.2 Mål

Målet är att föreslå ett fåtal alternativ som ur ett socialt, pedagogiskt, tekniskt, ekonomiskt och hållbart perspektiv är det bästa för att trygga utbildningslokalerna i Sala tätort på lång sikt.

Styrgruppens önskan utöver ledningsskottets beslut var att följande värdeord skulle vara del av utredningen;

- Främja integration
- Närhet till stort upptagningsområde för minskad skolskjuts

1.1.3 Behov

Sala är en växande kommun och ser ett ökat behov av elevplatser inom en snar framtid. Elevantalet beräknas öka mest i Sala tätort medan de mindre kringliggande orterna antas ligga kvar på dagens elevnivåer. Det ökade elevantalet beror på ökat barnafödande, inflyttning och omhändertagande av nyanlända. Läs mer om behovet under, 4 Förutsättningar.

Sala kommun behöver säkerställa att det dimensioneras för rätt antal elevplatser i särskola och årskurs F-6. Utredningen behöver också säkerställa att de kommande elevplatserna placeras på rätt plats i tätorten.

1.1.4 Mottagare

Rapporten är en del av det beslutsunderlag som ska ligga till grund för Sala kommuns ledningsutskott under våren 2019.

2 ARBETSPROCESS

2.1 Metod

Steg 1:

Med utgångspunkt i ledningsutskottets beställning (se bilaga 2 - Sammanträdesprotokoll) formulerade utredningens styrgrupp ett mål som lyder enligt följande:

Att utreda de bästa alternativen för att ersätta/återställa Åkraskolan ur ett socialt, pedagogiskt, tekniskt, ekonomiskt och hållbart perspektiv.

Steg 2:

Tillsammans med projektgruppen gjordes en behovsanalys för vilka utredningar som behövde sammanställas för att det skulle bli en heltäckande rapport. Delar av det material som gruppen behövde fanns redan framtaget och delar av materialet behövde tas fram under arbetets gång.

Steg 3:

När nödvändiga utredningar var på plats diskuterades de olika alternativ som fanns för Åkraskolans framtid. De initiala alternativen var många, men begränsades snabbt ned till ett fåtal med hjälp av en viktningsmodell som utgick ifrån de parametrar som ledningsutskottet, styrgruppen och projektgruppen funnit viktiga initialt. Projektgruppen arbetade sedan vidare med kvarstående alternativ.

Steg 4:

Fördjupad information och utredningar togs fram för respektive alternativ. I alternativet "En stor skola alternativt två mindre skolor på annat markområde" gjordes en mer omfattande inventering av markområden där resultaten redovisas under, 5 Strategiska alternativ.

Steg 5:

Projektgrupp och styrgrupp prioriterade bort alternativ som var mindre lämpliga, vilket går att läsa om under, 5 Strategiska alternativ.

Steg 6:

Materialet från projektgruppen sammanställdes för att därefter granskas och godkännas av både projekt- och styrgrupp.

Allmänt om arbetsprocessen:

Hela arbetsprocessen har utförts i workshop-form där samtliga deltagare i projektgruppen träffades, dessa workshops kompletterades med arbetsmöten i mindre grupper. Processledarna har verkat som länk mellan projektgrupp och styrgrupp och meddelat beslut mellan dessa grupper.

Projektgruppen har använt sig av projektportalen iBinder för distribuering av material genom hela utredningen.

2.2 Arbetsgrupper & förvaltningar

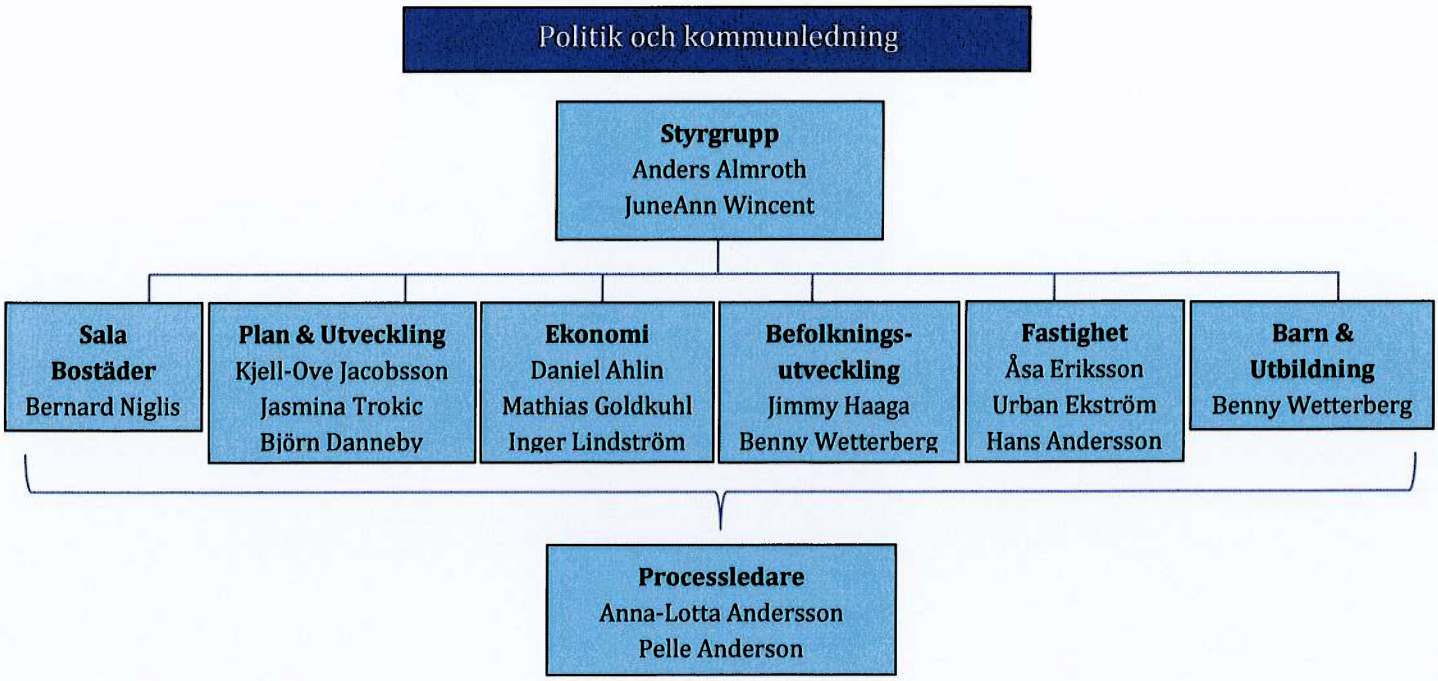

Figur 1 Organisationsschema

Medlemmar i styrgrupp:

- Anders Almroth, Samhällsbyggnadschef
- JuneAnn Wincent, Tf Kommunchef

Medlemmar i projektgrupp:

Samhällsbyggnad

- Kjell-Ove Jacobsson, Enhetschef, Plan- och utvecklingsenheten
- Jasmina Trokic, Planarkitekt, Plan- och utvecklingsenheten
- Björn Danneby, Mark- och exploateringsingenjör, Plan- och utvecklingsenheten
- Jimmy Haaga, Lokalstrateg
- Åsa Eriksson, Enhetschef, Fastighetsenheten
- Urban Ekström, Projektchef, Fastighetsenheten
- Hans Andersson, Driftchef, Fastighetsenheten

Ekonomikontoret

- Inger Lindström, Tf Ekonomichef
- Daniel Ahlin, Verksamhetscontroller
- Mathias Goldkuhl, Verksamhetscontroller

Barn och Utbildning

- Henric Sjöblom, Tf Skolchef
- Benny Wetterberg, Utredare

Salabostäder

- Bernard Niglis, VD

Processledare

- Anna-Lotta Andersson
- Pelle Andersson

Övriga personer som varit delaktiga eller kontaktats under utredningstiden

Bygg och miljö

- Helena Lindström, Miljöinspektör

Samhällsbyggnad

- Andreas Gärdkvist, Projektsamordnare
- Tord Lilja, Trafikingenjör
- Christofer Olzon, Enhetschef Kart/mät
- Martin Röjestål, Planarkitekt
- Michael Nilsson, Utredningsingenjör
- Ida Blixt, Teknisk handläggare
- Tommy Johansson, VA-ingenjör

Övriga

- Rickert Olzon, Beredskapssamordnare
- Patrik Johansson, Förvaltare Kriminalvården

3 AVGRÄNSNINGAR

3.1 Geografiska avgränsningar och verksamheter

Denna utredning omfattar hela kommunens behov av särskola och samtliga tätortsskolor, årskurs F-6, vilket innebär att antalet elevplatser för följande skolor är inräknade i utredningen;

- Ängshagenskolan
- Nya Vallaskolan (beräknad inflytt 2020)
- Lärkbacksskolan
- Åkraskolan
- Sala kommuns behov av särskoleplatser för årskurs F-6

Följande skolor är därmed exkluderade i utredningen;

- Högstadieskolor
- Gymnasieskolor
- F-6 skolor som ligger utanför Sala tätort

Behovet av förskolor kommer endast redovisas översiktligt då markområdet på Åkra är försedd med tre förskoleavdelningar. Tre avdelningar är ett för få antal för en optimal verksamhet. vilket gör att utredningen upplyser om åtgärder för detta, (se 4.4 dimensionerande förutsättningar).

3.2 Utvecklingsområden i Sala tätort

Sala tätort har tre primära utvecklingsområden, Norrmalm, Östra kvarteren och Ängshagen (se figur 2 samt bilaga 3 – Bostadsförsörjningsprogram).

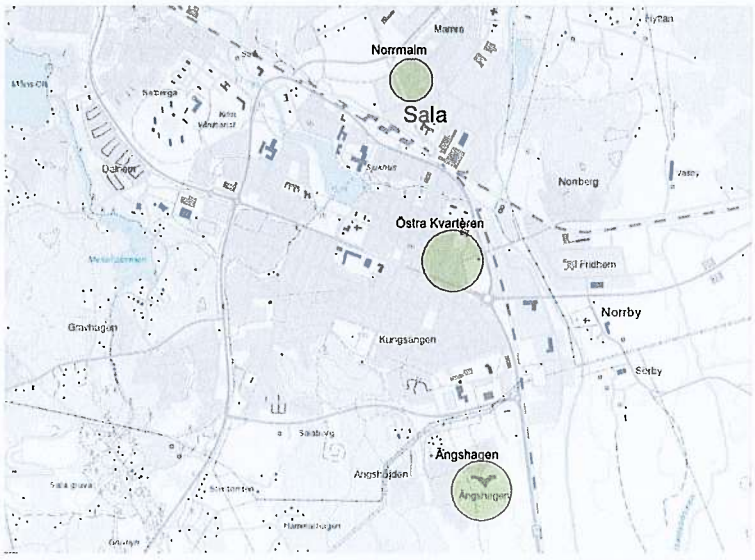

Figur 2 Utvecklingsområdena Norrmalm, Östra kvarteren och Ängshagen

Bedömning av antal bostäder som kommer att ha påbörjats respektive år i Sala kommun 2018-2024.

Objekt	Byggherre/ Markägare	Bostadstyp	Upplåtelse	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Disponenten 1	Privat/ 8 tomter	Villor	Äganderätt	3	3	2				
Stampers	2 Privata/12 Kommun	Villor	Äganderätt	5	4	5				
Ängshagen /Räven	Privat / Kommun 19 st	Villor	Äganderätt	5	5	5	4			
Ängshagen /Lodjur	Privat / Kommun 12 st	Radhus/ Villa	Bostadsrätt	4	4	4				
Ängshagen/ Lodjur	Seniorvillan/Kommun	Parhus	Äganderätt	6						
Humlan /LSS	Kommun/ Kommun	Flerbostadshus	Hyresrätt	6						
Kronparken	Salabostäder	Flerbostadshus	Hyresrätt	80						
Gruvsmeden 6	MB Arkitekthus	Flerbostadshus	Hyresrätt	6						
Östra kv. Löparen	KIAB	Vård och omsorg	Varierande		72					
Silvervallen	Skandinaviska ECO-hus	Flerbostadshus	Blandade		8	8				
Silvervallen	Skandinaviska ECO-hus	Småhus	Äganderätt		4	4	4	4	4	4
Silvervallen	Byggare / Kommun	Trygghetsboende						50		
Ljömsebo	Privata/ Privata	Villor	Äganderätt			4				
Ekebyäng	Privata/ Privata	Villor	Äganderätt		5					
Hammarhagen	Höglund/ Höglund	Villor	Äganderätt	5	4	5	5	5		
Bråstaborg	Bråstaborg	Villor	Äganderätt	5	5	5	5	5	5	5
Ransta	Privata	Villor	Äganderätt			3	3	3		
Skugganvägen	Höglund/ Kommun	Villor/ Parhus	Äganderätt		10	10	10			
Landsbygden	Privata / Privata	Villor	Äganderätt	15	15	15	15	15	15	15
Allmänningen 2	Riksbyggen	Flerbostadshus	Bostadsrätt							
Lasarettet	(Möjligt 250 lgh)	Flerbostadshus						150	50	50
Norrmalm	(Möjligt 500 lgh)	Flerbostadshus						175	175	150
Ransta	Riksbyggen/Kommunen	Flerbostadshus	Hyresrätt (kooperativ)						22	
Riksbyggen, Ekebydamm	Riksbyggen	Flerbostadshus	Bostadsrätt	x	x					
Humlan/Intill LSS	Kommunen	Flexibelt	Flexibelt	x	x					
		Totalt per år		140	139	70	46	407	271	224

Figur 3 Utdrag ur Bostadsförsörjningsprogrammet

På Norrmalm beräknas en stor inflyttning ske inom överskådlig tid och en skola planeras även där på sikt (se vidare bilaga 4 - Målbild Norrmalm). Med tanke på det stadsplanearbete som pågår ser projektgruppen Norrmalmsområdet som det område där nästkommande skola bör placeras och inte att det ska vara en ersättning till Åkraskolan. I kommunen har man tidigare sett att byggnation av skolor i områden utan nuvarande bostäder varit kostsamt vilket ytterligare talar för att området inte är aktuellt i nuläget.

På Ängshagen finns ett ökat elevunderlag i de befintliga bostadsområdena samt ett flertal nya tomter till salu och planerad nybyggnation, (se enligt figur 3) vilket gör att det i takt med detta kommer uppstå ett behov av att bygga ut Ängshagenskolan. Den utbyggnaden är inte med i beräkningen idag och projektgruppen har inte räknat med någon antagen storlek (avseende elevantal) på denna utbyggnad när kommande behov uppskattats.

De nya elever som uppskattas tillkomma med nya bostäder som planeras i Östra kvarteren bedöms kunna inrymmas i de intilliggande skolorna.

Lärkanområdet har länge setts som ett bra område för nyetablering av skola men med avseende på det långt gångna visionsarbetet kring Lärkans idrottsfält har beslut från styrgruppen tagits att utesluta platsen från utredningen.

Att de skolor som ligger utanför tätorten utesluts kan göra att helhetsbilden över kommunens totala behov kan gå förlorad. Flera av landsortsskolorna är i behov av renovering och/eller utbyggnad, idag är detta löst med enstaka kostnadsdrivande moduler. Det finns även barn som skjutsas ut till tätortsnära skolor av föräldrar som gjort ett aktivt val eller i enstaka fall pga. platsbrist i tätortsskolorna.

3.3 Ekonomi

Marknadsvärde har ej bedömts i utredningen, då det sannolikt är en ringa summa i jämförelse med de investeringar som kommer att göras i sammanhanget. Det som däremot är värt att nämna är att hur markområdet nyttjas kan komma att ge spinoff-effekter, som t.ex. att en skola kan ge högre attraktivitet till en plats eller att bostäder på en attraktiv plats kan ge Sala kommun ett ökat invånarantal.

3.4 Produktionskostnader

För att få en uppskattad kostnad för sanering, markarbeten och rivning på respektive markområde (vilka är svårkalkylerbara utan mer ingående utredningar) har projektgruppen arbetat med erfarenhetssiffror och nyckeltal för att skapa sig en uppfattning (Wikells Byggberäkningar AB, 2016), (ÅF Bygganalys, 2015). Fördjupad kalkyl kommer utföras för aktuellt objekt.

I utredningens olika alternativ redovisas rivning, sanering och utrangeringskostnader för respektive markområde, dock är det värt att nämna att det alltid kommer bli en kostnad oavsett val av alternativ för rivning, sanering och utrangering på Åkraskolans utdömda lokaler.

Byggkostnader är främst erfarenhetssiffror och nyckeltal från Salas egna nyproducerade skolor, Nya Vallaskolan och Ransta skola, om inget annat nämns.

3.5 Planarbete

Detaljerade uppgifter kring ett flertal markförhållanden som dess beskaffenhet, sanering, uppgifter om befintlig kapacitet för vatten, avlopp, el, värme m.m. samt även markområdets och den framtida skolans påverkan av exempelvis buller som är av betydelse för utredningen är sådana arbeten som ingår i detaljplaneprocessen i ett nytt projekt. Då detta är en kostnadsdrivande process och måste bekostas i ett projekt påbörjas inte dessa utredningar innan ett detaljplaneuppdrag påbörjats och godkänts politiskt. Detta medför att ovan nämnda förutsättningar endast studerats översiktligt i denna utredning och behöver kompletteras mer i detalj i ett senare skede.

3.6 Trafik

Det har sedan lång tid tillbaka funnits planer på att stänga järnvägsövergången till Norrmalm/Mamre söder om järnvägsstationen vid Norrängsgatan för att istället skapa en ny planskild korsning för fordon, cyklister och gångtrafikanter. Under 2012 togs det fram förslagsritningar som visar att den nya övergången skulle bli placerad mellan Väsby kungsgård och ansluta till nuvarande Silvermyntsgatan, enligt figur 4. Då detta har varit i planeringsstadiet under en lång period kommer utredningen endast att nämna huruvida alternativen skulle bli berörda av denna lösning om den blir av. Alltså görs ingen ytterligare utredning som tar hänsyn till denna lösning.

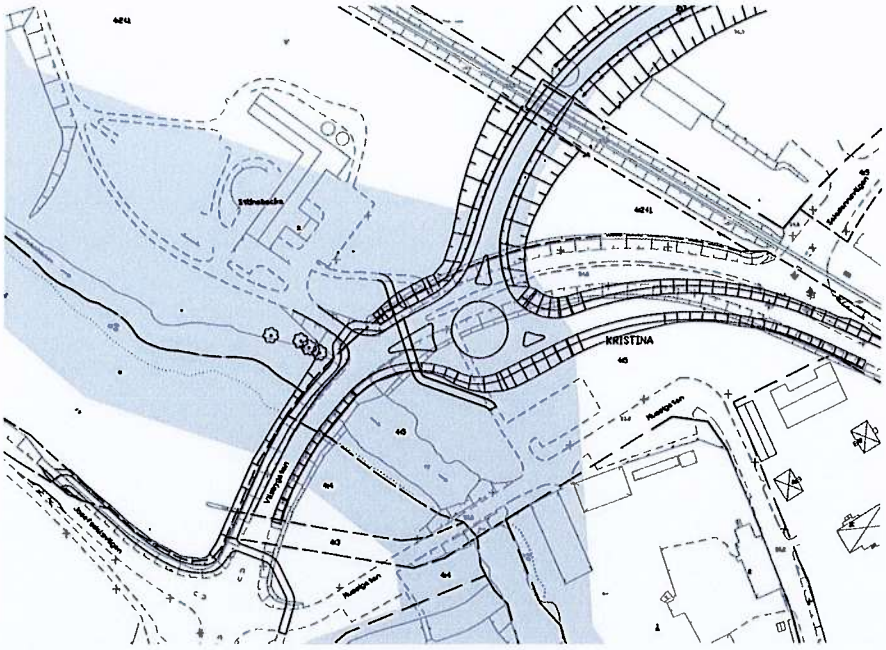

Figur 4 Planerad planskild övergång (PM Planskild korsning Strömsbacka 2012-01-31, Finntorpets Bygg och konsult AB)

3.7 Översvämning

Det finns en översvämningsrisk i Sala tätort som alternativen kan komma att påverkas av. Denna risk kan åtgärdas på olika sätt, dels genom strategiska lösningar för hela Sala tätort men också genom lokala åtgärder på valt markområde. Projektgruppen saknar tillräckligt med kunskap i frågan och då åtgärder kring översvämningsrisk kommer att krävas oavsett val av alternativ viktas inte denna faktor i utredningen. Därmed behöver denna utredning kompletteras med samhällstekniska utredningar för säkerhet för att skapa sig en total bild av alternativen.

En konsekvens är att den här utredningen inte kommer att presentera en helhetsbild utan att den kompletteras med ytterligare utredningar kring problematiken.

4 FÖRUTSÄTTNINGAR

4.1 Byggnadstekniska förutsättningar

För status på Åkraskolans uttjänta byggnadsdelar, (se bilaga 1 - Skadeutredningsrapport samt 5.2 nedan).

På Åkraskolan finns idag ett skyddsrum för totalt 335 personer. Status och bevarandevärde av detta är i nuläget oklart.

Kommunen har nyligen fått avslag för att ta bort ett befintligt skyddsrum på Valla, vilket sannolikt betyder att Åkraskolans skyddsrum inte heller får rivas om platserna inte ersätts. MSB godkänner generellt inga avvecklingar idag och att återbygga skyddsrum kostar ca 20 000kr per person enligt MSB. Detta kan påverka utformningen av en ny skola på Åkraområdet, avyttring av Åkraområdets mark eller eventuellt behov av ett nytt skyddsrum om en ny skola byggs på annan plats. Men utan utlåtande från MSB, vilket inte kan ges i detta skede är det svårt att veta i vilken grad detta kommer att påverka de olika alternativen redovisade i 5 Strategiska alternativ.

4.2 Ekonomiska förutsättningar

Drift- och underhållskostnader

Låg teknisk drift- och underhållskostnad är ett mål. Detta kan åstadkommas utan att tumma på materialens livslängder och övriga miljömässiga perspektiv.

Även verksamhetens driftkostnader är av stor betydelse för projektets utförande.

Moduler

Målet från styrgruppen är att moduler inte ska finnas i Sala kommuns skolbestånd, då de är mycket kostnadsdrivande, ej pedagogiskt anpassade och drar ner helhetsintrycket av Salas stadsmiljö.

Grön finansiering

För att kunna finansieras med så kallad grön finansiering måste projektet omfattas av en av åtta kategorier (se figur 5). För att klara detta krav kan det krävas insatser i kommunen att arbeta fram diverse miljömål m.m. som inte finns i kommunen idag.

Följande gäller för grön finansiering (Kommuninvest, 2019):

Alla projekt måste:

- *Främja övergången till ett klimattåligt samhälle med låga utsläpp*

Figur 5 Projektkategorier som är berättigade Grön finansiering (Kommuninvest, 2019)

- *Ingå i det systematiska miljöarbetet i den sökande kommunen eller landstinget/regionen*
- *Vara förenliga med Sveriges miljömål eller regionala miljömål*
- *Ha som mål antingen en minskning eller anpassning till klimatförändringen, eller vara ett projekt som handlar om miljöhantering inom andra områden än klimatförändring.*

Ytterligare krav för gröna byggnader och energieffektivisering:

2. Lokaler: Vara ny eller befintlig byggnad med minst 20 procent mindre energianvändning per kvadratmeter och år än vad som krävs enligt gällande regler (Boverkets byggregler, BBR 25). Nya byggnader ska helst ha någon av följande certifieringar

1) LEED – gold,

2) BREEAM – very good,

3) Miljöbyggnad – silver,

4) Svanen,

5) EU Green Building eller

6) Feby 12 (minienergihus)

eller någon annan certifiering med liknande ambitioner; detta är dock inte ett strikt krav.

3. Större renovering av befintlig byggnad, vilket ska leda till en minskad energianvändning per kvadratmeter och år på minst 30 procent per år eller till överensstämmelse med gällande regelverk (Boverkets byggregler, BBR 25).

4.3 Tidsförutsättningar

Gärdesta modulskola (Åkraskolans evakueringsbyggnader) har ett tillfälligt bygglov på fem år, därmed ska Åkraskolans lokaler, oberoende beslut stå klara för ordinarie verksamhet senast från och med starten på höstterminen 2022. I undantagsfall kan det tillfälliga bygglovet förlängas men med en längsta tid om ytterligare fem år då mark, installationer och anslutningar inte är anpassad för längre tid än så.

4.4 Dimensionerande förutsättningar

Förskolor

På Åkraskolans markområde finns idag en förskola med tre avdelningar, det är ett för få antal avdelningar för en optimal verksamhet. Barn och Utbildning ser helst att det är sex avdelningar (ca 108 barn) för en optimal verksamhet. Med det i åtanke har projektgruppen sett över behovet av förskolor inom en överskådlig framtid. Tanken har inte varit att tillgodose förskoleplatser för hela tätorten, men att det är motiverat att eventuellt utöka verksamheten på Åkraskolan alternativt komplettera en ny skola på annan plats med en förskola för att ytterligare skapa samordningsfördelar och yteffektiva lokaler.

Materialet nedan visar att det finns ett visst behov inom överskådlig framtid, dessutom är delar av Sala kommuns förskolelokaler de närmaste åren i stort renoveringsbehov.

Figur 6 Placering av befintliga förskolor i tätorten

Utredningen har visat på ett behov om ytterligare två avdelningar till våren 2020 för att klara förskolan med en nivå om 15/21 och fullbelagt överallt. Ska antalet barn per avdelning minskas med två, för att komma i närheten av jämförbara kommuner, behövs 135 platser, dvs 9 nya avdelningar till dess. Tillgodoses detta kan kvalitetsnivån klaras framåt 2024-2030, såvida inte inflyttningen eller födelsetalen ökar.

Dock, med tanke på lokalernas beskaffenhet och behov av förnyelse har utredningen visat att Dalhems förskola, Ekeby förskola och så småningom även Turbo och Ekorren kan behöva avvecklas. I detta fall uppstår behov av nya förskoleplatser på totalt mellan 460 och 498, beroende på vilken kvalitetsnivå som eftersträvas (15/21, 14/20 eller 13/18).

Sala kommun utgår vid långsiktig planering för behovet av förskoleplatser att det i snitt ryms 15 barn på småbarnsavdelningar (1-3 år) och 21 barn på syskonavdelningar (3-5 år). På blandavdelningar för 1-5-åringar varierar detta planeringstal mer, beroende på vilken ålderssammansättning barnen har. Dessa planeringstal innebär att Sala kommun har något fler barn per avdelning än landet i snitt.

Antalet platser gäller begränsat till Sala tätort. Därutöver påverkas landsbygdens enheter av eventuella förändringar av planeringstalen för barngruppernas storlek. Utredningen har utgått från att inflyttningen endast berör Sala tätort, vilket varit fallet under senare år.

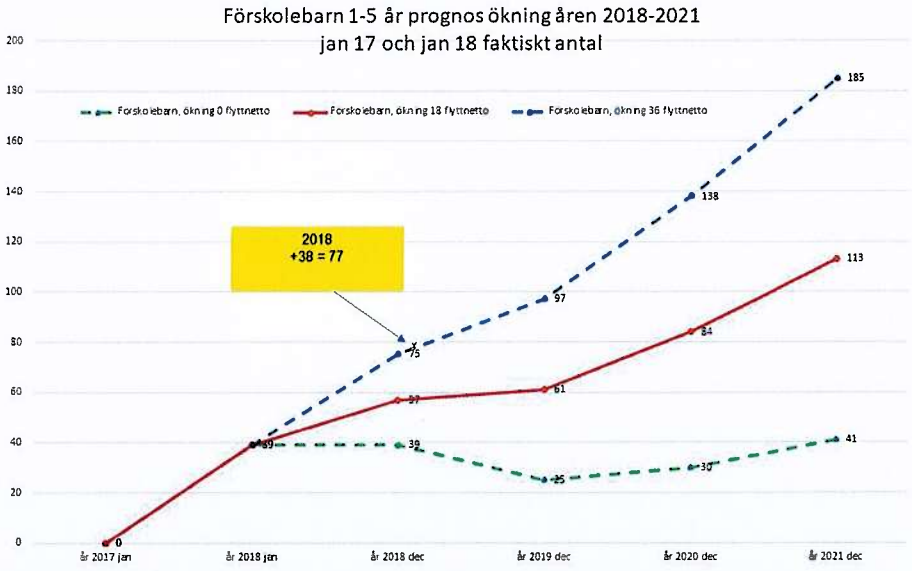

Figur 7 Prognos och utfall av förskolebarn (Sala kommun, Utbildningsnämnden, 2019)

Årskurs F-6

Som tidigare nämns har behovet av elevplatser i rapporten begränsats till Salas tätortsnära skolor vilka innefattar Åkraskolan, Vallaskolan, Lärkbacksskolan och Ängshagensskolan. Totalt försåg dessa skolor under år 2018 ca 1 100 elevplatser. Med avseende på lokalernas byggtekniska status (och framtida utfasning) i kombination med prognos och utfall av elevantal, redovisat i figur 9 har ett antagande gjorts att ersättaren till Åkraskolan behöver fylla ett behov om 500 elevplatser från och med år 2021 och 600 elevplatser från och med år 2024. Då skolan ska täcka behovet en längre tid framåt har 600 elevplatser använts som underlag i rapporten.

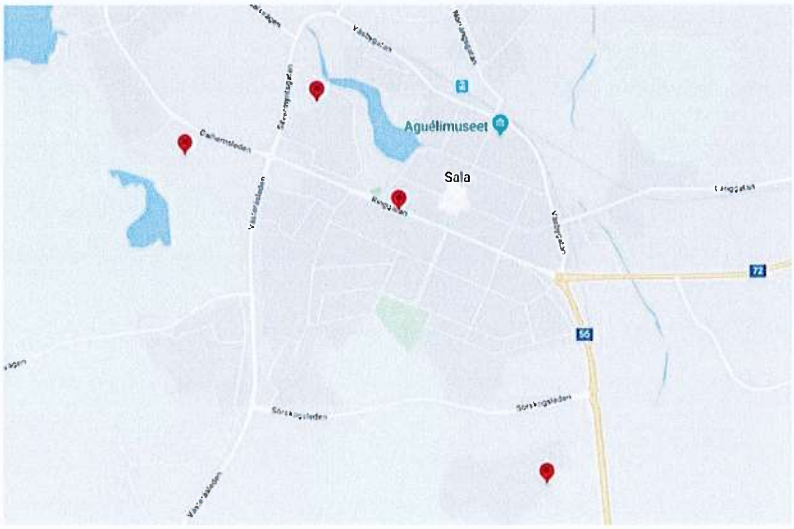

Figur 8 Placering permanenta skolor F-6 i Sala tätort

Figur 9 Prognos och utfall av elever F-6 (Sala kommun, Utbildningsnämnden, 2019)

SKL presenterade 2018 en rapport om sambandet mellan skolans storlek och utbildningsresultat (Bergström & Andersson, 2018). De allra minsta skolorna presterade enligt rapporten tydligt sämre än övriga större skolor.

Utdrag från SKL:s rapport (Bergström & Andersson, 2018):

Det finns uppenbara stordriftsfördelar med en större skola kontra flera mindre. Exempelvis är skolor i centralorten, som ofta är större, ofta billigare än skolorna utanför densamma på grund av lägre kostnader för skolskjuts och närhet till andra skolor där skolorna lättare kan nyttja varandra gällande exempelvis lokaler och kompetens och på så sätt vara effektivare. Det betyder inte att resultaten i endera skolan är bättre, men man behöver relatera kostnader mot uppnådda resultat när strategiska beslut ska tas.

Barn och Utbildnings ledning ser kvalitetsmässiga och ekonomiska hushållningsfördelar med större skolor där elevunderlag finns för tre paralleller eller i undantagsfall något mer, det vill säga dimensionerad för elevgrupper per årskurs om cirka 25 x 3. Det är enkelt uttryckt det som traditionellt kan ses som tre klasser med cirka 22-27 elever vardera. Det skapar väl fungerande arbetslag med möjlighet till lärare med skilda eller liknande kompetenser att samverka och utvecklas och tillämpa kollegialt lärande. Möjligheten till två-lärarsystem förstärks. Det ger också goda möjligheter till mångfacetterad kompetens för elevhälsoinsatser och andra stödfunktioner för eleverna. Det ökar möjligheten att undervisa i specialanpassade salar och med material, att upprätthålla öppethållandetider i skolbibliotek, etc. Det minskar påverkan, trygghet vid sjukfrånvaro och liknande, genom att personal som känner eleverna väl alltid är på plats, även om vikarier anlitas. Skolan har lättare att hitta optimal organisation av elevgrupperingar även när elevkullarnas storlek varierar mellan åren.

Projektgruppen har inte hittat något material som talar för minskad trygghet, varken faktiskt eller upplevd trygghet, i en större skola.

Underlag kring framtida elevunderlag har kommit från:

- Barn och Utbildning, Sala kommun
- SCBs befolkningsprognoser

Tillagningskök

Figur 10 Befintliga tillagningskök i nära anslutning till Åkraområdet

I dagsläget finns det 28 stycken tillagningskök i Sala. Varav tre av dessa befinner sig mindre än en km ifrån varandra och i nära anslutning till Åkraområdet (se figur 13). I Sala finns ett politiskt beslut om att alla skolor, äldreboenden, vårdboenden etc. ska förses med ett eget tillagningskök då det inte har setts som en möjlighet att köra mat mellan olika byggnader, vilket varit en lösning i många andra kommuner för att hålla nere antalet tillagningskök. Trots denna inriktning har tillagningskapaciteten undersökts på Äldreboendet på Johannesbergsgatan 2 och Åkraskolan och det har konstaterats att det inte finns någon överkapacitet att nyttja.

Projektgruppen har även diskuterat möjligheterna att samordna användningen av äldreboendets kök på Johannesbergsgatan 2 för att på så sätt undvika byggnation av ett nytt tillagningskök i det fall Regementet (se kap 5 Strategiska alternativ) används som den nya skolans markområde.

Efter en utredning kring köket på Johannesbergsgatan 2 har det framkommit att det befintliga köket har en tillagningskapacitet om 200 portioner. Den nya Åkraskolan kommer att ha ett behov om 600 elevportioner och 120 personalportioner. Det är alltså inte möjligt att producera Åkraskolans totala behov i det befintliga köket så som det ser ut idag. För att klara av att förse Åkraskolan med rätt antal portioner måste det befintliga köket byggas ut. Ytan där dagverksamheten ligger idag skulle teoretiskt sett kunna byggas om till kök. Att göra dessa ingrepp i en befintlig byggnad, som dessutom är relativt nyproducerad (färdigställdes 2014), ger större merkostnader än vad ett nytt tillagningskök och en ny matsal kommer att kosta i ett nybyggnadsprojekt. Vid en ombyggnation tillkommer kostnader för rivning, utredning samt anpassning av installationer utöver själva nyproduktionskostanden som finns i båda fallen.

Tillagningsköket på Åkraskolan kommer förvisso även det att behöva byggas ut för att klara det utökade behovet vid byggnation av en ny skola på platsen. Det kräver dock inte en lika stor utbyggnad som på Johannesbergsgatan 2 på grund av Åkraskolans befintliga större kapacitet. Det är framför allt driftmässigt enklare och mindre kostnadsdrivande att utöka ett befintligt skolkök mot att utöka kök med annan verksamhet då det leder till att olika måltider behöver tillagas.

Hall för idrottsundervisning

Längsta tillåtna avstånd mellan en skola och dess idrottshall är en fråga utan direkt svar. Det har däremot i denna utredning konstaterats att (utifrån de två mest framträdande alternativen som redovisas under 5 Strategiska alternativ) en nybyggd skola på Regementet kommer att kräva en nybyggd hall för idrottsundervisning åt de yngre skoleleverna i förskoleklass och lågstadiet medan Åkraområdet kan nyttja befintlig idrottshall för detta ändamål. Årskurserna 4-6 beräknas kunna använda sig av Lärkans idrottshall oavsett val av dessa två redovisade markområden. Förutsatt att en säker gångväg kan tillgodoses mellan skolan och Lärkans sportfält.

Särskola

Totalt behov för hela Sala kommuns särskola i årskurs F-6 är ca 20 platser. Dessa platser ska inkluderas i utredningen.

Eleverna i särskolan har precis som alla andra elever i grundskolan olika behov, dock är dessa elever i ännu större grad i behov av varierade lärmiljöer vilket kommer ställa krav på bland annat större ytor men också bättre akustik m.m.

Barn och Utbildning kommer under våren 2019 att initiera en utredning om hur särskolan skall organiseras. Huvudinriktningen är en starkare integrering i grundskolan. Särskolan kan möjligtvis spridas mellan flera enheter. Samtidigt behöver eleverna få tillgång till kompetent personal med särskild kunskap om särskoleelevers behov. Det finns alltså inga enkla lösningar kring denna fråga. Noggranna överväganden behöver göras för att nå bästa möjliga resultat för eleverna, och samtidigt värna om god ekonomisk hushållning.

Skolgård/ Friyta

Utdrag från Boverkets hemsida (Boverket, 2019);

..... Friyta för lek och utevistelse som begrepp omfattar den yta som barnen kan använda på egen hand vid sin utevistelse. En friyta är ytan som går att leka på och som är tillgänglig för barnen i huvudsak under skoltid men även i viss mån på fritiden. Förrådsbyggnader, bil- och cykelparkering samt ytor för lastning och lossning är otillgängliga för barnen och ingår därmed inte i friytan för lek och utevistelse.

..... För förskolor, skolor och fritidshem samt årskurs F-6 bör friytan placeras i direkt anslutning till förskolan, skolan eller fritidshemmet och barnen och eleverna bör själva kunna ta sig mellan byggnaden och friytan.

..... Utifrån studier och aktuell forskning har flera kommuner tagit fram egna riktlinjer, med rekommenderade mått för friyta. Sådana riktlinjer är inte bindande men kan vara ett stöd vid handläggning av detaljplaner, bygglov och tillsynsärenden.

..... Vid bedömningen av om friytan är tillräckligt stor bör hänsyn tas till både storleken på friytan per barn och till den totala storleken på friytan. Ett rimligt mått på friyta kan vara 40 m² per barn i förskolan och 30 m² per barn i grundskolan.

..... Forskning visar att den totala storleken på friytan helst bör överstiga 3000 m². På en gård som är mindre, oavsett antal barn, kan en barngrupp få svårt att utveckla lek och socialt samspel på ett sätt som tillgodoser deras behov (Mårtensson, Boldemann, o.a. 2009).

.....Friytan bör kännetecknas av varierande terräng – och vegetationsförhållanden, goda sol- och skuggförhållanden, god luftkvalitet samt god ljudkvalitet. Vid placering och anordnande av friytan bör särskilt beaktas friytans tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna för att bedriva ändamålsenlig verksamhet.

Den här utredningen stödjer sig på ovanstående texter och det får avgöra huruvida respektive alternativ har möjlighet att uppfylla dessa krav.

Projektgruppen har antagit följande vid utvärdering av varje markområde;

- Skolan planeras för 600 elever
- 12 m^2 skolbyggnad/elev i två plan = Byggnadens fotavtryck är 3 600 m^2
- Varje elev bör ha 30 m^2 friyta = 18 000 m^2
- Lastzoner och 20 parkeringsplatser med mm har uppskattats till 700 m^2

Detta ger ett minsta markområde på **22 300 m^2** för alternativet en stor ny skola. Är markområdet mindre kommer en "fullvärdig" skolgård sannolikt att bli svårare att skapa. I tätortsnära lägen är det brukligt att man kan minska denna storlek på friyta, men Barn och utbildning i Sala kommun strävar efter att upprätthålla den här nivån på sina skolor.

Upptagningsområden

Sala kommun tillämpar regeln att ingen elev ska behöva gå alternativt cykla längre än 2 km till skolan, blir sträckan längre ska skolskjuts erbjudas.

4.5 Samhälleliga förutsättningar

Utvecklingsområden

Som tidigare nämnts i 3.2 Avgränsningar så finns det tre stycken primära utvecklingsområden i Sala tätort, Norrmalm, Ängshagen och Östra kvarteren. Utöver detta finns även en vision för Lärkans sportfält.

För mer information se 3.2 Avgränsningar samt bilaga 4 - Målbild Norrmalm.

Integration

Enligt Skolverkets SALSA-modell där elevers olika förutsättningar mäts, är föräldrarnas utbildningsbakgrund den starkaste variabeln, efter elevernas kön. Utlandsbakgrund har en mindre betydelse, men ofta sammanfaller dessa (Skolverket, 2019). Det gör utmaningen för de skolor som tar emot många nyanlända barn stor, ibland övermäktig. Det går att se en tendens i vårdnadshavarnas val av skola, att barn med utlandsbakgrund söker sig till vissa skolenheter och att barn med svensk bakgrund söker sig därifrån. Det är därför inte bara skolans närområde som avgör elevsammansättningen, utan även det fria skolvalet. För att bryta sådan form av förstärkt segregationstendens, behöver alltså även andra åtgärder vidtas, för att öka blandningen av elever ur både etniska och socioekonomiska aspekter genom större upptagningsområde och ökad attraktivitet.

Närhet till Salbergaanstalten

Under utredningen har det diskuterats huruvida Salbergaanstalten kan påverka placering av en framtida skola, något som visat sig vara av stor betydelse. I det fall en skola placeras i närheten av fängelset inom området angivet i alternativ 3 får denna inte uppföras så att det finns siktlinjer in mot fängelsets rastgårdar. Det betyder att en skola, likt Nya Vallaskolan, i tre våningsplan inte är möjlig att uppföra då den blir för hög.

Av än större betydelse än siktlinjer är fängelsets framtida expansionsplaner. Salbergaanstalten är i dagsläget en av Salas största arbetsplatser och långt gånga planer och en vision finns kring en omfattande utbredning av fängelset. Att bygga en skola på anvisad plats enligt alternativ 3 kommer att begränsa dessa planer och på så vis ge stora negativa konsekvenser för arbetslivet i Sala.

4.6 Miljöförutsättningar

I Sala finns en ambition att all nyproduktion och alla renoveringar ska klara kraven för Miljöbyggnad Silver, som går ut på att uppfylla olika kriterier inom ventilation, ljud, fuktsäkerhet, dagsljus m.m. De senaste skolbyggnaderna i Sala med Ransta skola och Nya Vallaskolan är byggda efter detta krav.

4.7 Trafikförutsättningar

I närheten av Regementsområdet (se kap 5 Strategiska alternativ) finns det en befintlig trafiklösning i och med modulskolan som kommunen lagt ned mycket pengar på. Denna lösning kan eventuellt fungera även i framtiden om en ny skola byggs i närheten. Vid Åkraskolan har trafiksituationen inte varit bra och måste göras om helt vid en återplacering av skola på området, vilket leder till en ökad kostnad.

När modulskolan placerades ökade trafiken jämfört med vad som varit på gamla Åkraskolan, detta trots att det endast skiljer ett par hundra meter mellan Åkraskolan och Gärdesta modulskola. Det innebär att kommande trafik runt skolan troligen kommer att vara högre på alternativen som föreslår nytt markområde.

4.8 VA-förutsättningar

Befintliga Åkraskolan är redan ansluten till alla tre nödvändiga vattentjänster. I det fall en ny skola placeras på annat markområde, redovisat i 5 Strategiska alternativ är det möjligt att ansluta denna till kommunalt ledningsnät. Detta kräver dock en större utredning av det befintliga nätet i planområdets närhet. Omläggning av befintligt ledningsnät i området kan bli aktuellt för att klara högre flöden om en skolbyggnad uppförs.

Dagvattenutredning behöver genomföras oavsett val av alternativ. Dock är det av stor vikt att beakta denna vid Regementet, ett område som i dagsläget utgörs av stora grönområden. Dessa infiltrerar regnvatten och påverkar inte dagvattennätet i den grad som en hårdgjord skolgård samt byggnad skulle göra.

5 STRATEGISKA ALTERNATIV

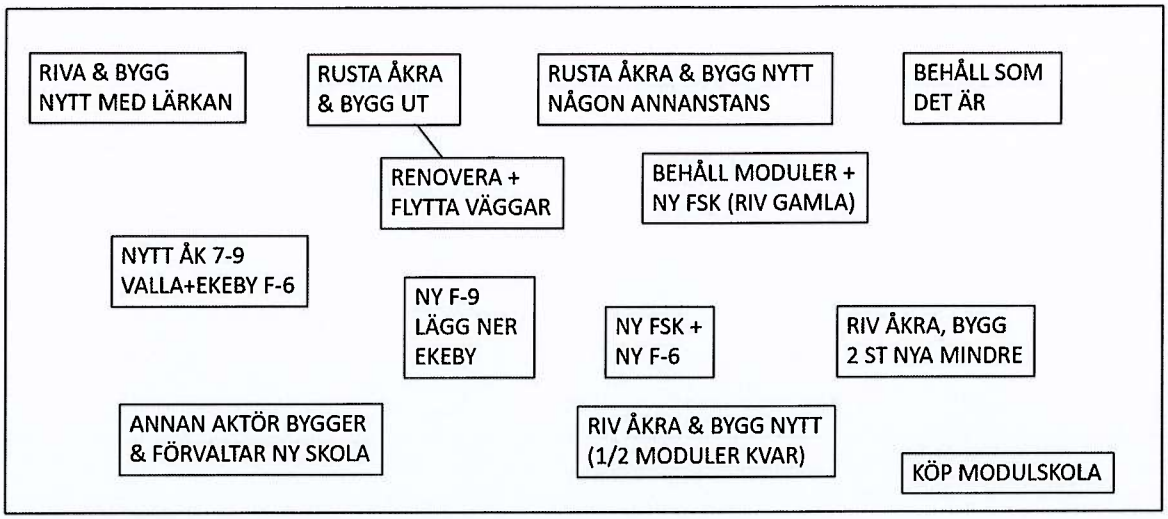

Figur 5 Ursprungliga alternativ

Vid ett första möte arbetade projektgruppen fram ett stort antal möjliga lösningar för att ersätta Åkraskolan, redovisade i figur 14. Av dessa förslag valde gruppen att fördjupa sig i fyra alternativ, modulskolan behålls, renovering och utbyggnad, en ny stor skola på Åkraskolans markområde, en ny stor skola på Regementets markområde. Följande kapitel nedan redovisar utförligt för- och nackdelar samt övriga parametrar som kommer att vara avgörande för projektgruppens slutsats. Detta ska läsas med bilaga 5 - Viktning av slutgiltiga alternativ och bilaga 7 – Drift- och investeringskostnader för att få en översiktlig bild av utredningen.

För det alternativ som innebär en ny stor skola på annan plats gjordes en markundersökning för att reda i frågan vilka områden som kunde vara relevanta. En mängd områden kom på tal, nedan redovisas de alternativ som lagts upp som förslag men avfärdats i ett tidigt skede. Anledningen till att dessa kunnat avfärdas i ett tidigt skede beror på bl.a. förhållande till strandskydd, storlek, avstånd från barnens hem (skolskjuts), ägandeförhållande, pågående visionsarbete, säkerhet för verksamheten, kulturvärden m.m.

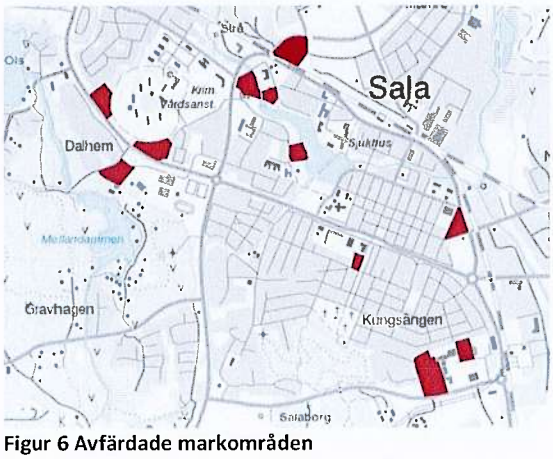

Figur 6 Avfärdade markområden

- Väsby kungsgård
- Öster om Åkra
- Tränaren
- Tennisplan vid Valla
- Lärkan
- Söder och väster om Salbergaanstalten
- Kungsängsskolan
- Norrmalm

Nedan redovisas de olika strategiska alternativen, vilka valdes att gå vidare med, i korthet;

- Alternativ 0 - Modulskolan behålls
- Alternativ 1 - Renovera och bygg ut befintliga Åkraskolan
- Alternativ 2 - En ny stor skola på Åkraskolans markområde
- Alternativ 3 - En ny stor skola på Regementets markområde.

Följande text bör läsas tillsammans med bilaga 5 - Viktning av slutgiltiga alternativ och bilaga 7 – Drift- och investeringskostnader, för att få en helhet av alternativen och vilka konsekvenser de får.

5.1 Alternativ 0 – Modulskolan behålls

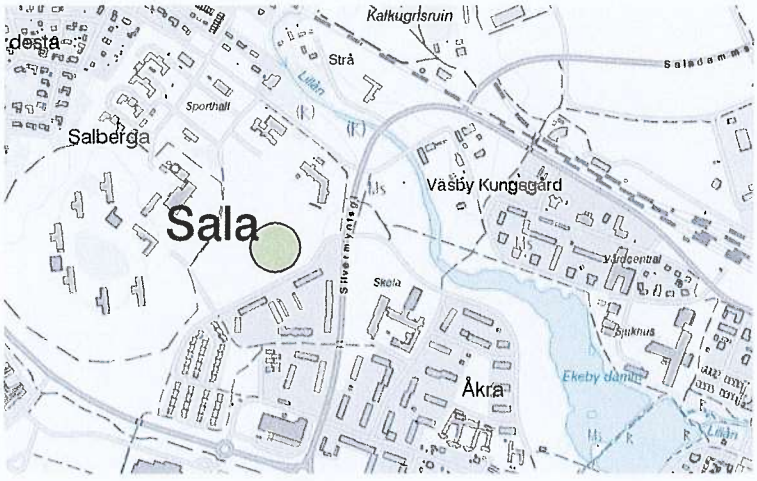

Figur 7 Placering av Åkras modulskola

Alternativet att inte vidta åtgärder har stark negativ inverkan för skolverksamheten. Den totala årshyran för Gärdesta modulskola uppgår till 15,5 mnkr under kontraktstiden, vid en eventuell förlängning behöver hyran förhandlas om. (se bilaga 7 – Drift- och investeringskostnader)

Modullösningar finns i dagsläget även på Lärkbacksskolan och Ängshagenskolan och baseras på tillfälliga bygglov som skapar stor osäkerhet i planeringen. Det är vid dimensioneringen av elevtalen till förskoleklass rimligt att åtminstone kunna avgöra i vilken skola eleverna ska fortsätta gå under de kommande sju åren. Om skolan från början vet att en elevgrupp kommer att behöva flyttas då exempelvis moduler tas bort, kan det planeras från start, så att sammansättningen av klasserna är mer kopplad till var eleverna bor. Annars kan grupper behöva brytas upp och omformas, vilket kan skapa otrygghet bland elever och vårdnadshavare.

Det skapar även stor osäkerhet kring hur skolans långsiktiga planering skall gestaltas och vilka samhällsfunktioner som skall finnas och dimensioneras i nya och gamla bostadsområden, vilket kan ha stor samhällsekonomisk betydelse.

Modullösningar gör det ofta svårt att finna optimala arbetsformer, exempelvis lokalsamverkan mellan fritids, förskoleklass, grundskola, skolbibliotek, etc. men även mellan lärare. Åkras modulskola har till exempel bra grupp- och klassrum var för sig, men av byggnadstekniska skäl

är skolans olika funktioner spridda i korridorer och våningar där det kan saknas överblick. Det inbjuder inte till samverkan och samnyttjande.

Det är också tveksamt att göra investeringar i tillfälliga lokaler, för att exempelvis ljudisolera musikrum, skapa anpassad ventilation för kemiundervisning, etc. om det råder osäkerhet hur lång avskrivningstid investeringarna har.

Kommunen verkar på en starkt konkurrensutsatt arbetsmarknad. Att vara hänvisad till att erbjuda behöriga lärare arbete i tillfälliga lokallösningar, försvårar rekryteringsförutsättningarna.

Att i praktiken permanenta tillfälliga lösningar får alltså negativa effekter på såväl lokalhyror, andra driftskostnader, den långsiktiga planeringen av skolverksamheten, elevernas resultat och trygghet och möjligheten till kompetensförsörjning med behöriga lärare och att utgöra en attraktiv arbetsgivare.

Förutom de direkta driftskostnaderna för ökat personalbehov vid fortsatt modullösning med splittrade enheter tillkommer kvalitetseffekter.

Erfarenheter från Vallaskolan visar att behovet av insatser för övervakning, transporter, mm motsvarar ungefär en elevassistent per årskurs. Omräknat i lärartjänster motsvarar det fem helårstjänster, som i en optimal lokallösning alltså skulle kunna användas för att förstärka skolans kärnuppdrag, istället för att kompensera för negativa effekter av bristfälliga lokallösningar.

5.2 Alternativ 1 – Renovera och bygg ut befintliga Åkraskolan

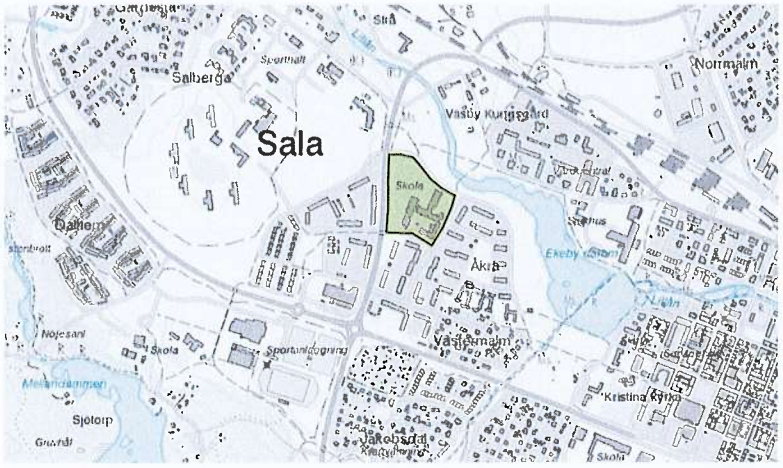

Figur 8 Åkraskolans markområde

Under utredningens gång har projektledaren för det kommande skolprojektet utfört en okulär statusbesiktning av den befintliga Åkraskolan som visat på att renovering inte bör ses som ett alternativ då allting behöver rivas och bytas ut för att få en frisk och fungerande skola. Nedanstående text togs fram i samband med besiktningen och beskriver rådande problem med byggnaden och förslag på åtgärder som skulle krävas.

"Vid renovering av befintlig 60-tals byggnad behöver sanering av byggnaden göras innan renovering. Utökad provtagning behöver utföras för att få en säker åtgärdsplan. Grundplattan ses som en riskkonstruktion med hänsyn till konstaterat fuktproblem och bristfällig isolering. I ytterväggar finns kreosotbehandlade syllar, dessa behöver bytas då det har konstaterats fukt i

dem. I samband med uppbyggnad av nya ytterväggar utförs dessa med hänsyn till dagens energikrav. Tjockare väggar tar dock extra invändig yta. Grunden isoleras med cellplast och luftade golv installeras för att undvika/begränsa återkommande fuktproblem. Fönster, tak och fasader ses också över för att renovering ska ge önskvärd effekt.

Vid renovering och utbyggnad av den befintliga skolan måste troligen hela klimatskalet rivas och ersättas med nya väggar och tak. Det är dock svårt att fastställa omfattningen av renoveringen innan rivningsarbeten påbörjats eller förstörande provtagning genomförts.

Vid en nyproduktion ska skolan byggas efter dagens normer vilket undanröjer de risker som kvarstår vid en renovering.

Den uppenbart största risken med renovering är att ursprunglig fuktproblematik med skadlig inomhusmiljö som följd återkommer inom en period om 5 - 15 år pga. den kvarvarande golv/grundkonstruktionen."

5.3 Alternativ 2 - En ny stor skola på Åkraskolans markområde

Figur 9 Åkraskolans markområde

Markområdets lämplighet

Fastighetsbeteckning:	Magistern 1 och 2
Markområdesstorlek:	33 728 m^2 (20 501 + 13 227 m^2)
Markägare:	Sala kommun
Detaljplan status:	1981k-2475 (DP medger skolbebyggelse i två plan)
Byggnader i dagsläget:	Åkraskolans byggnader (F-6, förskola, tillagningskök och matsal samt idrottshall)
Verksamhet i dagsläget:	Förskola och tillagningskök, idrottshall (10x15 m)
Sanerad mark:	Ytliga markföroreningar jämfört med Sala tätorts platsspecifika riktvärden (PSRV). Bly 5*riktvärdet, kvicksilver 2*riktvärdet, kadmium tangerar riktvärdet. Ingen notering i EBH. (Bygg och Miljö Sala-Heby, 2019)
Geo:	Matjord – lera – morän/berg

Ekonomiska konsekvenser

Ca total driftkostnad:	**22,4 mnkr** (se bilaga 7 – Drift- och investeringskostnader)
Ca total investeringskostnad:	**254 mnkr** (se bilaga 7 – Drift- och investeringskostnader)
Årshyra:	**14 mnkr** (se bilaga 7 – Drift- och investeringskostnader)

Tider

Översiktlig tidplan:	Upphandling, projektering, produktion och inflytt beräknas vara inom ramen för förutsättningarna (se bilaga 8 – Översiktlig tidplan)
Ny detaljplan:	Sannolikt inte
Utflytt för verksamheter:	Förskola och tillagningskök kommer sannolikt inte att behöva evakueras under produktionstid

Kvaliteter för verksamheten

Upptagningsområde:	Bedöms som ett stort upptagningsområde med intilliggande hyresrätter och centrumnära läge
Skolskjuts:	Bedöms till samma omfattning som befintliga Åkraskolan
Skolgård:	Möjligheter att skapa tillräckligt stor skolgård (inkl. sex förskoleavdelningar)
Samordningsfördelar:	Lokaler kan samnyttjas med befintlig förskola
	Tillagningskök kan byggas ut för att klara totala behovet för skola och förskola
	Idrottshall kan bibehållas och samnyttjas med förskola
3-4 parallell verksamhet:	Alla förutsättningar att möjliggöra detta
Tillräckligt stora klasser:	Alla förutsättningar att möjliggöra detta
Effektiva "sällanytor":	Alla förutsättningar att möjliggöra detta
Anpassat för arbetssätt:	Alla förutsättningar att möjliggöra detta
Attraktiv arbetsplats:	Från Sala station är det ca 15 min promenad till det aktuella markområdet
Främja integration:	Ja, så till vida att en ny och modern skola kan attrahera elever från hela Sala tätort och inte bara Åkraområdet

Stadsplanering

Riksintressen:	Nej
Lokalt utvecklingsområde:	Nej

Varumärke för Sala:	Ett relativt centralt läge, med många förbipasserande, både till fots och med fordon
Långsiktig lösning:	Ja
Närhet till Salberga-anstalten:	Behörigt avstånd
Buller:	Utreds ej i detta skede

Miljö

Miljöbyggnad silver:	En ambition finns i Sala kommun att sträva efter miljöbyggnad silver. Nyproduktionen har alla förutsättningar att klara Miljöbyggnad Silver
Låg materialåtgång:	En nyproduktion kommer att vara materialkrävande men valet att välja material med låga LCA-värden är möjligt, de befintliga byggnaderna, tillagningskök och matsal är inte byggda enligt dagens krav, och har därmed sämre förutsättningar. Se bilaga 6 - underhållsplan och bilaga 1 – Skadeutredningsrapport
Låga driftkostnader:	En nyproduktion har alla möjligheter att få låga driftskostnader, de befintliga byggnaderna, tillagningskök och matsal är inte byggda enligt dagens krav, och har därmed sämre förutsättningar. Se bilaga 6 - underhållsplan och bilaga 1 - Skadeutredningsrapport

Trafik

Närhet till järnväg:	Nej
Närhet till fordonstrafik:	Ja
Ev. ny trafiklösning till Norrmalm:	Påverkas inte
Utbyggda GC-vägar:	Ja
Angöring till markområde:	Bedöms som goda möjligheter
Kollektivtrafik:	Från Västerås och Uppsala mm med buss och tåg

5.4 Alternativ 3 – En stor ny skola på Regementets markområde

Figur 10 Regementets markområde

Markområdets lämplighet

Fastighetsbeteckning:	Kristina 4:247
Markområdesstorlek:	ca 52 000 m²
Markägare:	Sala kommun
Detaljplan status:	Ej detaljplanelagt område
Byggnader i dagsläget:	Inga
Verksamhet i dagsläget:	Inga
Sanerad mark:	Ytliga markföroreningar jämfört med Sala tätorts PSRV. Bly 4*riktvärdet. Ingen notering i EBH (Bygg och Miljö Sala-Heby, 2019)
Geo:	Ej utrett

Ekonomiska konsekvenser

Ca total driftkostnad:	**22,4 mnkr** (se bilaga 7 – Drift- och investeringskostnader)
Ca total investerings-kostnad:	**285 mnkr** (se bilaga 7 – Drift- och investeringskostnader)
Årshyra:	**15,5 mnkr** (se bilaga 7 – Drift- och investeringskostnader)

Tider

Översiktlig tidplan:	Upphandling, projektering, produktion och inflyttning beräknas vara inom ramen för förutsättningarna (se bilaga 8 – Översiktlig tidplan)
Ny detaljplan:	Ja, men påverkar troligen inte tidplanen, detaljplaneförändring bör kunna handläggas skyndsamt inom projektet
Utflytt för verksamheter:	Nej

Kvaliteter för verksamheten

Upptagningsområde:	Projektgruppen bedömer att upptagningsområdet är stort, då markområdet ligger i nära anslutning till Åkraområdet och även i ett centrumnära läge. Fungerar även för framtida elever från Norrmalm
Skolskjuts:	Bedöms till samma omfattning som befintliga Åkraskolan
Skolgård:	Möjligheter att skapa tillräckligt stor skolgård
Samordningsfördelar:	Det finns vissa samordningsfördelar, projektgruppen bedömer att idrottshallen på nuvarande Åkraskolans tomt kan samutnyttjas med förskolan
3-4 parallell verksamhet:	Alla förutsättningar att möjliggöra detta
Tillräckligt stora klasser:	Alla förutsättningar att möjliggöra detta
Effektiva "sällanytor":	Alla förutsättningar att möjliggöra detta
Anpassat för arbetssätt:	Alla förutsättningar att möjliggöra detta
Attraktiv arbetsplats:	Från Sala station är det ca 20 min promenad till det aktuella markområdet.
Främja integration:	Alternativet möjliggör bebyggelse på nuvarande Åkraskolans tomt för en mer varierad bebyggelse samt att nya skolan i det här alternativet ligger mer neutralt placerat i Sala

Stadsplanering

Riksintressen:	Nej
Lokalt utvecklingsområde:	Nej
Varumärke för Sala:	Ett relativt centralt läge, med många förbipasserande, både till fots och med fordon
Långsiktig lösning:	Ja
Närhet till Salberga-anstalten:	Ligger i nära anslutning, har stor negativ inverkan på fängelsets framtida expansionsplaner.
Buller:	Utreds ej i detta skede

Miljö

Miljöbyggnad silver:	En ambition finns i Sala kommun att klara Miljöbyggnad silver, detta alternativ har förutsättningar att uppnå det
Låg materialåtgång:	En nyproduktion kommer att vara materialkrävande men valet att välja material med låga LCA-värden är möjligt
Låga driftkostnader:	En nyproduktion har alla möjligheter att få låga driftskostnader

Trafik

Närhet till järnväg:	Nej
Närhet till fordonstrafik:	Ja, men på lokalgatenivå
Ev. ny trafiklösning till Norrmalm:	Påverkas inte
Utbyggda GC-vägar:	Ja
Angöring till markområde:	Bedöms som goda möjligheter
Kollektivtrafik:	Från Västerås, Uppsala mm med buss och tåg

6 SLUTSATS

Nedan jämförs de olika inriktningar som tidigare redovisats ställda mot varandra.

6.1 Nyproduktion eller behålla modulskolor

En nybyggd skola gör det möjligt att anpassa utformningen på skolan så att den stämmer överens med skolans pedagogiska arbetssätt. Det går att planera och utforma lärmiljöerna så att den går att anpassa om det sker förändringar i antal elever och årskullar.

I en ny skola blir det betydligt lättare att skapa flexibla, yteffektiva lärmiljöer, vilket är betydligt svårare att uppnå i en modulskola och en omöjlighet i den modulskola som idag ersätter Åkraskolan, som inte fyller kommande elevbehov eller är anpassad för en specifik läroplan och pedagogik.

En ny skola gör det även enklare att skapa en attraktiv arbetsmiljö både för personal och elever där fler vill jobba och gå i skola. Det kan på sikt göra det lättare att rekrytera nya pedagoger och även fungera som varumärkeshöjande för Sala kommun och locka nya invånare.

Dessutom har modulskolan endast ett tillfälligt bygglov om fem år vilket innebär att en ny skola måste planeras för och börja byggas redan nu. Även om det tillfälliga bygglovet kan förlängas en tid finns det ett absolut tak på tio år då mark, installationer och anslutningar inte är anpassad för längre tid än så. Står modulskolan kvar så länge kommer även denna liksom en ny skola på Regementet att påverka fängelsets expansionsplaner negativt.

6.2 En ny stor skola eller två mindre skolor

Att bygga två stycken mindre skolor jämfört med en större kommer sannolikt att ge upphov till merkostnader i alla led från projektering till förvaltning och verksamhet. De mest kostnadsdrivande initialt bör vara höga och "dubbla" projekteringskostnader och produktionskostnader.

Enligt utredningar gjorda av SKL finns det uppenbara stordriftsfördelar med en stor skola kontra flera mindre. Exempelvis är skolor i tätorten ofta större och billigare än skolorna utanför densamma på grund av lägre kostnader för skolskjuts och närhet till andra skolor där skolorna lättare kan nyttja varandra gällande exempelvis lokaler och kompetens och på så sätt vara effektivare.

Det kommer sannolikt bli dyrare att driva två mindre skolor, både tekniskt (b.la drift) och verksamhetsmässigt (bl.a. nyttjande av lokaler, specialkompetenser och kökspersonal), jämfört med en större. I mindre skolor kan det dessutom vara svårt att få tillräckligt stora klasser för att det ska ge bästa möjliga ekonomi. Motsatsförhållandet - att det tillfälligtvis är för stora barnkullar är också svårt att hantera i två mindre skolor. En stor skola kan lättare ta hand om sådana toppar då det sannolikt finns större flexibilitet i lokalerna. En stor skola kan utformas med tre-fyra parallellsystem, vilket ytterligare ökar flexibiliteten i skolan.

Sala kommun strävar efter att kommunala lokaler ska nyttjas i så stor utsträckning det går. Specialklassrum, idrottshallar och tillagningskök mm kan utnyttjas mer frekvent i en större skola, vilket i förlängningen leder till en bättre ekonomi för skolan.

6.3 Placering av skola

En ny större skola på en ny plats kan motverka dagens segregation på Åkraområdet genom ett nytt upptagningsområde. Åkras bostadsbestånd består till stor del av hyresrätter där majoriteten av skolbarnen antingen är av, eller har föräldrar med utländsk bakgrund. Då nyanlända ofta söker sig till hyresrätter framför villor och bostadsrätter har detta lett till en segregation där kulturer inte blandas. Genom att flytta Åkraskolan och ge plats åt annat bostadsbestånd på Åkras markområde kan potentiellt detta problem lösas. En annan bidragande faktor till ökad integration är att bygga en så pass stor skola att den förser även andra upptagningsområden.

Ett annat alternativ är att bygga en skola på Åkratomten som får ett så pass starkt varumärke att elever från andra delar av Sala aktivt väljer att söka sig till Åkraskolan genom det fria skolvalet. Det ska även påpekas att de andra i rapporten angivna markområdena även de kan exploateras med annat än skola för att motverka segregationen i området.

Om Sala kommun väljer att nischa den nya skolan (oavsett placering), med en viss inriktning som t.ex. estetisk profil eller idrott kan även det bidra till att främja integration.

Åkraskolan ligger i nära anslutning till ett av de större hyresrättsområdena i Sala tätort, som till största del ägs och förvaltas av allmännyttiga Salabostäder.

För att blanda upp bebyggelsen och även den socioekonomiska omgivningen kan ett alternativ vara att avyttra hela markområdet, eller delar av markområdet till en aktör som bygger exempelvis bostäder i annan upplåtelseform än hyresrättslägenheter.

Det kan finnas en möjlighet att sälja Åkraskolans markområde (helt eller delvis) i befintligt skick, vilket kan innebära att köparen ombesörjer rivning och sanering av marken. Detta förutsätter naturligtvis att den nya skolan inte förläggs till Åkratomten, eventuellt kan även förskolan flytta beroende på hur stor del som önskas avyttras.

I förlängningen kan ett nytt attraktivt bostadsområde skapas och därmed kan en inflyttning till Sala kommun ske. Det ska även påpekas att alla de andra i rapporten angivna markområdena även de kan exploateras med annat än skola för att höja värdet för Sala.

För att öka attraktiviteten i en stad kan det vara fördelaktigt att placera skolor på lite mindre attraktiva områden för att göra plats åt bostäder i bra lägen.

Som tidigare nämnts är Salbergaanstalten en viktig faktor att ta hänsyn till vid placering av en skola. Fängelset är i dagsläget en av Salas största arbetsplatser och långt gånga planer och en vision finns kring en omfattande utbredning av fängelset. Att bygga en skola på Regementet kommer att begränsa dessa planer och på så vis ge stora negativa konsekvenser pga av ett minskat antal arbetsplatser i Sala.

6.4 Ekonomi

Oavsett beslutat alternativ behöver den skadade byggnaden på Åkraskolan hanteras genom rivning, utrangering och sanering. Detta medför direkt ökade tekniska driftkostnader för de två förstnämnda och investering för det tredje. Vid byggnation på annat markområde bör även de byggnader som ska bevaras på Åkra tas med i beräkningen. Detta gäller förskolan, tillagningskök/matsal och idrottshall, ett sådant alternativ kräver dock i sig en åtgärd för att bli ekonomiskt lönsam då dagens förskola har för få avdelningar för att vara effektiv samt att dagens tillagningskök och matsal är för stort för endast förskolan. Vidare bör noteras att en ny stor skola är mer ekonomiskt hållbar både på kort och lång sikt genom ökad effektivitet och

samordningsvinster, vilka också kan vägas mot andra viktiga samhällsvärden. Men vid de alternativ som kräver en utökad investering i form av nybyggnation av tillagningskök och matsal bör det noteras att detta har en avsevärd påverkan på kapitaltjänstkostnaderna i skolans hyra.

Det ska även poängteras att alternativ 3 kommer att innebära en direkt förhöjd kostnad i nybyggnation av hall för idrottsundervisning för de yngre skoleleverna i förskoleklass och lågstadiet. Ett behov som inte finns vid Åkraområdet då dessa kan använda sig av Åkras befintliga idrottshall.

7 REFERENSER

Bergström, J., & Andersson, B. (2018). *Om sambandet mellan skolstorlek och utbildningsresultat.* Stockholm: SKL.

Boverket. (den 07 02 2019). *www.boverket.se.* Hämtat från Boverket PBL Kunskapsbanken: https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/krav-pa-byggnadsverk-tomter-mm/krav-pa-tomter/friyta-for-lek-och-utevistelse-for-forskolor-och-skolor/

Bygg och Miljö Sala-Heby. (2019). Sala.

Kommuninvest. (den 07 02 2019). *Grön Finansiering.* Hämtat från www.kommuninvest.se: https://kommuninvest.se/for-kunder/vara-produkter/grona-lan/berattigade-projekt-och-hallbarhetskriterier/

Sala kommun, Utbildningsnämnden. (2019). *Strategiskt inspel Budget 2019, Plan 2020-2021.* Sala: Sala kommun, Barn och utbildning.

SCB. (2017). *Befolkningsprognos 2017-2020.* Sala: Sala kommun.

Skolverket. (den 07 02 2019). *SALSA - en statistisk modell.* Hämtat från www.skolverket.se: https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/om-skolverkets-statistik/salsa-statistisk-modell

Wikells Byggberäkningar AB. (2016). *Sektionsfakta - NYB.* Växjö: Elanders.

ÅF Bygganalys. (2015). *Lilla prisbok 2015.* Stockholm: Svensk byggtjänst.

8 BILAGOR

Bilaga 1 – Skadeutredningsrapport

Bilaga 2 – Sammanträdesprotokoll

Bilaga 3 – Bostadsförsörjningsprogram

Bilaga 4 – Målbild Norrmalm

Bilaga 5 – Viktning av slutgiltiga alternativ

Bilaga 6 – Underhållsplan

Bilaga 7 – Drift- och investeringskostnader

Bilaga 8 – Översiktlig tidplan